

STUDIUL ASUPRA EVOLUȚIEI PROPRIETĂȚII FUNCIARE A PREOȚILOR DE MIR ÎN SECOLELE XV-XVI

Cătălin-Valentin David

În ultima perioadă s-au înmulțit cercetările care au avut în centrul atenției pe preoții de mir. Dintre acestea, lucrarea de doctorat a profesorului Bogdan-Petru Maleon despre **Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI** este de o importanță deosebită. Domnia sa a cercetat o paletă foarte mare de aspecte ale statutului preoților de mir. Totuși, vastitatea acestui subiect de studiu lasă loc și altor abordări de cercetare.

Pentru această perioadă documentele scrise în cancelaria domnească reprezintă singura sursă de informații despre societatea moldovenească¹. Numărul actelor care au ajuns până la noi este redus, cauzele pierderii și distrugerii lor fiind diverse: trecerea timpului și a satelor de la un proprietar la altul, războaiele, furturile, neglijența, condițiile improprii de păstrare². În plus, sunt multe documente care se nu au intrat încă în circuitul științific, găsindu-se prin diverse biblioteci³.

Având în vedere că numărul de documente avut la dispoziție spre cercetare poate crește în viitor, putând aduce modificări valorilor numerice obținute în momentul de față am optat pentru valori procentuale. Logica ne îndeamnă să considerăm că proporțiile, procentajele obținute în urma acestei cercetări, care s-a bazat pe documentele avute la dispoziție în momentul de față, nu vor suferi modificări însemnate odată cu apariția de noi informații în viitor⁴.

Studiul de față încearcă să pună în evidență evoluția în timp a proprietății funciare a preoților de mir și a familiilor lor, mai precis variația numerică a acțiunilor/tranzacțiilor ce au avut legătură cu stăpânirile lor și a ponderii acestora. Pentru realizarea acestui demers am optat pentru o abordare bazată pe statistică.

---

¹ Silviu Văcaru, **Scriitori de acte din cancelaria domnească a lui Ștefan cel Mare în Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa**, volum editat de Petronel Zahariuc și Silviu Văcaru, Iași, Editura Alfa, 2003, p. 93-94.

² **Ibidem**, p. 94.

³ Ne referim la bibliotecile mănăstirilor de la Sfântul Munte Athos, Sinai etc.

⁴ Ștefan Sorin Gorovei și Maria Magdalena Székely, în lucrarea **Princeps omni laude maior. O istorie a lui Ștefan cel Mare**, Sfânta mănăstire Putna, 2005, au arătat că raportul de 1 la 4 între documentele scrise în cancelaria domnească a lui Ștefan cel Mare între anii 1473-1486 și cele din anii 1486-1504, se păstrează fie dacă se calculează această proporție numai pe baza documentelor publicate în colecția **DRH**, fie dacă se iau în considerare și documentele cunoscute direct sau indirect după anul 1980, p. 250-251.

Am ales această cale știind că o asemenea întreprindere este considerată improprie, date fiind informațiile puține pe care ni le relevă documentele păstrate din perioada cercetată de noi⁵. În plus, se știe că metoda statistică conduce la concluzii probabile, nu absolut sigure⁶. Cu toate acestea considerăm că nu trebuie abandonată din start încercarea de realizare a unui asemenea studiu, chiar și pentru secolele XV-XVI.

Pentru cercetarea de față cel mai bine se potrivește statistica descriptivă. Aceasta vizează descrierea stării și variabilității unei colectivități statistice după una sau mai multe caracteristici. Realizarea acestui obiectiv presupune culegerea datelor statistice, sistematizarea și prelucrarea datelor primare, prezentarea rezultatelor prelucrării primare, fie sub formă numerică prin indicatori statistici, fie sub formă grafică prin diagrame și tabele statistice, în final având loc interpretarea lor⁷.

Măsurarea fenomenelor observate de statistică necesită exprimarea lor numerică, datorită caracterului lor de masă. Expresia cantitativă a faptelor permite prelucrarea, analiza și sinteza datelor obținute prin observarea faptică a fenomenelor de masă. Pentru astfel de fenomene, prelucrarea datelor este posibilă numai sub formă numerică⁸.

Cercetarea de față a început prin adunarea informațiilor despre preoții și membrii familiilor lor care sunt atestați în calitatea lor de stăpâni⁹, adică de boieri¹⁰, pentru secolele avute în atenție aici. Așa cum am mai precizat, pentru perioada avută în atenție în cazul de față, singura sursă de informații despre diferitele aspecte ale societății moldovenești o constituie documentele scrise în cancelaria domnească.

În a doua etapă s-a realizat sintetizarea materialului informatic brut, renunțându-se la informațiile duplicate¹¹, iar apoi la realizarea unor tabele cu datele finite, care au intrat în prelucrarea statistică. Datele cuprinse în aceste tabele, constituind fundamentul studiului de față, sunt prezentate la sfârșitul acestui articol în patru anexe¹².

⁵ Bogdan-Petru Maleon, **Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI**, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, p. 307.

⁶ Elisabeta Jaba, **Statistica**, Ediția a II-a, București, Editura Economică, 2000, p. 20.

⁷ **Ibidem**, p. 19; Alexandru Isaic-Maniu, Constantin Mitruț, Vergil Voineagu, **Statistica**, București, Editura Universitară, 2003, p. 20.

⁸ Elisabeta Jaba, **op.cit.**, p. 26.

⁹ Bogdan-Petru Maleon, **op.cit.**, p. 307-308.

¹⁰ Așa cum este definită în Ștefan S. Gorovei, **Clanuri, familii, autorități, puteri (Moldova, secolele XV-XVII)**, în *AG*, 1994, nr. 1-2, p. 87.

¹¹ De exemplu, în cazul în care mai multe documente amintesc de aceeași acțiune, s-a luat în considerare doar documentul care, din punct de vedere cronologic, a fost redactat primul.

¹² Din motive de tehnoredactare datele acestea sunt redată în formă textuală și nu tabelară.

Din cauza numărului mare de ani și a cantității mici de informații am ales să realizăm anexele cu date finite, pentru câte o jumătate de secol, pentru a se putea realiza mai facil prelucrarea statistică și interpretarea rezultatelor obținute. Trebuie făcută următoarea precizare: în unele cazuri, documentele nu oferă o datare precisă. De aceea, acțiunile preoților și membrilor familiilor lor, imposibil de datat precis, au fost incluse în anexa corespunzătoare câte unei jumătăți de secol.

Pentru a se evita creșterea artificială a numărului de menționări pentru fiecare acțiune/tranzacție nu s-a luat în considerare numărul descendenților, ci doar cel al antecesorilor (preoți și preotese) care au transmis generațiilor ulterioare o moștenire funciară¹³. Pentru fiecare dintre aceste patru tabele s-a realizat câte un grafic. S-a introdus și câte un grafic pentru domniile lui Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Bogdan Orbul, Ștefan al IV-lea (zis și Ștefăniță), Petru Rareș, Alexandru Lăpușneanu și Petru Șchiopul. Numărul acțiunilor prezentate în aceste grafice sunt însumarea datelor din tabele cu cele cuprinse în anexe.

O altă precizare trebuie făcută. În tabele ca și în grafice diaconii sunt asimilați preoților, pentru că aceștia fac parte împreună din preoția sacramentală, fiind totuși pe trepte diferite¹⁴. În ierarhia bisericească treapta preoțească primește de la arhiepiscop puterile de a învăța, de a săvârși cele sfinte și de a conduce Biserica, însă fără dreptul de a hirotoni și de a sfinți Mirul și Sfântul Antimis¹⁵. Treapta diaconească primește de la arhiepiscop, prin Taina hirotoniei, puterea de a ajuta pe acesta și pe preot, fără însă a putea săvârși singur Sfintele Taine și Ierurgii¹⁶.

Pentru prima jumătate a secolului al XV-lea cea mai mare pondere a informațiilor despre stăpânirile funciare ale familiilor preoților de mir sunt cele care se referă la obținerea de cărți domnești de întărire, atât de către preoți cât și de către urmașii lor (așa cum se observă și din graficul 1). O altă concluzie este aceea că cele mai multe achiziții s-au realizat datorită daniilor primite de slujitorii altarului și foarte puține prin cumpărări. Nu sunt atestate, în această perioadă, procese și schimburi în care să fie implicați membrii ai familiilor preoțești. De altfel, nici despre vânzări efectuate de preoți nu avem date. De remarcat că urmașii (laici) ai preoților au înstrăinat într-o măsură foarte mică din ocinele moștenite de la aceștia. Sunt și informații indirecte despre stăpâniri preoțești care nu au fost obiectul unei acțiuni/tranzacții. La aceștia se referă rubrica „Menționări de preoți” (stăpâni).

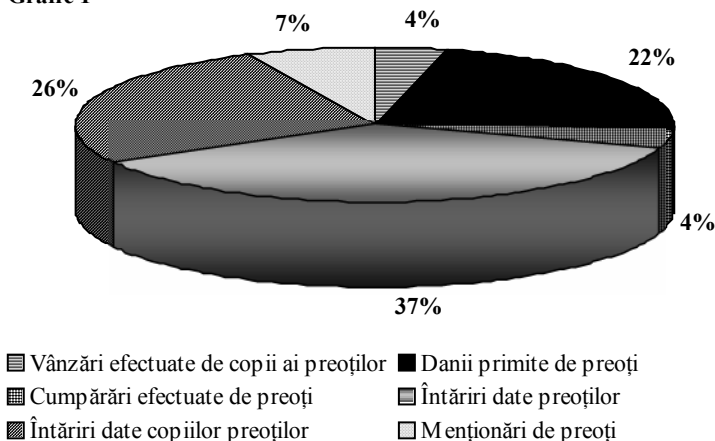
¹³ Astfel, pentru vânzarea unei ocine de către cinci copii ai unui preot nu s-au socotit cinci vânzări, ci doar una.

¹⁴ **Credința Ortodoxă**, Iași, Editura Trinitas, 2003, p. 155.

¹⁵ **Ibidem**.

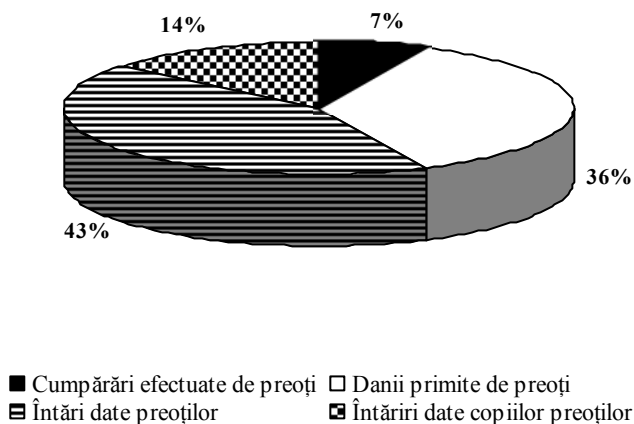
¹⁶ **Ibidem**.

Grafic 1

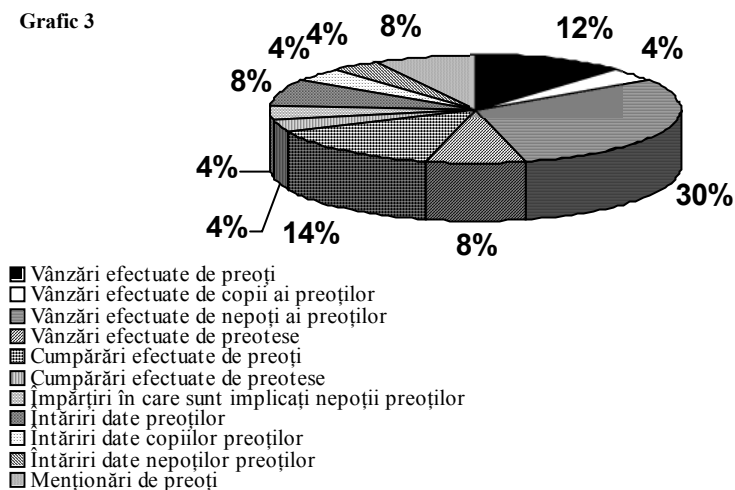
Pentru domnia lui Alexandru cel Bun, datele despre stăpânirile familiilor preoțești sunt sintetizate în graficul de mai jos (Grafic 2). Din documentele avute la dispoziție, reiese că cea mai importantă acțiune a membrilor acestor familii preoțești a constat în obținerea de cărți domnești de întărire pentru ocinele și dedinele avute de ei. În legătură cu înmulțirea stăpânirilor funciare, se observă că informațiile despre daniile primite de la diverși domni au o pondere mult mai mare decât cele despre cumpărări.

Grafic 2

Observând graficul 3 se constată că pentru a doua jumătate a secolului al XV-lea documentele ne oferă o paletă mai largă de informații despre membrii familiilor preoților de mir, în calitatea lor de boieri.

Grafic 3

Față de situația din prima jumătate a secolului al XV-lea, în a doua jumătate vânzările au ponderea cea mai mare. Acestea au fost efectuate atât de preoții și preotesele din prima generație, cât și de urmașii acestora din generațiile a doua și a treia. De altfel, se pare că nepoții preoților au resimțit cel mai greu vicisitudinile vieții în Moldova în perioada la care ne referim aici. Îi vedem ieșind din indiviziune și având cel mai mare număr de vânzări din totalul acestora.

Vânzările realizate de preoți sunt mai puține decât cumpărările lor, dar situația este inversă în cazul tranzacțiilor de acest fel în care sunt implicate preotesele. Se constată că pentru prima generație, numărul vânzărilor a fost cu puțin mai mare decât de cel al achizițiilor. Numărul vânzărilor efectuate de copiii preoților este cel mai mic în comparație cu celelalte două generații.

În concluzie, în a doua jumătate a secolului al XV-lea (a cărei mare parte a fost acoperită de „împărăția” lui Ștefan cel Mare) mai mult de jumătate din informațiile păstrate fac referire la vânzarea unor ocini și părți de ocini de către membrii ai familiilor preotești, atât din prima, cât și din a doua (copiii) și a treia generație (nepoții) a familiilor preotești. De aici se poate înțelege degradarea situației financiar-economice a societății moldovenești în această perioadă de timp marcată de numeroase conflicte politico-militare.

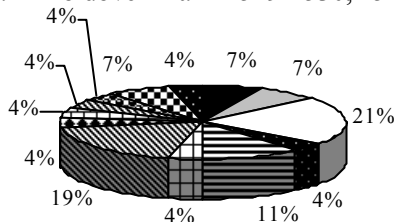
Totuși, în același timp unele familii preotești au căutat și realizat mărirea stăpânirilor prin efectuarea de cumpărări. Acest fapt, ca și existența mențiunilor referitoare la primirea de întăriri domnești de către membrii din toate cele trei generații ale familiilor preoților de mir ne arată dorința de întărire și menținere a statutului lor special, cel preotesc. În această primă jumătate a secolului al XVI-lea

Țara Moldovei a fost implicată într-o serie de conflicte politico-militare cu Polonia¹⁷, Țara Românească¹⁸ și Imperiul Otoman¹⁹.

Societatea moldovenească a avut de suferit și de pe urma calamităților meteorologice care au influențat negativ economia locală. Astfel, avem știri despre călduri excesive care au fost în anii 1503-1504, 1520-1525, 1538-1545 și 1549²⁰; secetă cu caracter de calamitate ce a fost în anii 1534 și 1535²¹; ploi excesive din anii 1501, 1515-1517, 1527, 1529, 1531-1532²²; inundații care au fost în anii 1501, 1508-1509, 1517, 1529, 1533, 1536²³; grindina ce a căzut mai mult în 1546²⁴; ierni grele care au fost în 1502, 1505-1506, 1512-1513, 1526, 1528²⁵. Se pare că din punct de vedere meteorologic în anii 1507, 1510-1511, 1514, 1518-1520, 1525, 1527, 1530, 1537, 1547-1548 și 1550 s-au încadrat în limite normale²⁶.

O altă calamitate naturală au reprezentat-o și invaziile de lăcuste ce s-au abătut asupra Moldovei în anii 1525 și 1549, dar mai ales în intervalul 1538-1545²⁷ când au afectat mai multe recolte consecutive. Nu în ultimul rând, epidemiile au constituit o altă spaimă a societății medievale. Cea mai mare teamă o inspira ciuma care revenea din când în când, secerând multe vieți omenești. Asemenea valuri de ciumă au lovit populația Țării Moldovei în anii 1529-1530, 1542²⁸.

Grafic 4

■ Vânzări efectuate de preoți	■ Vânzări efectuate de copiii de preoți	■ Vânzări efectuate de nepoșii preoților	■ Vânzări efectuate de preoșii
■ Cumpărări efectuate de preoți	■ Danii primite de preoți	■ Înțiriri date preoților	■ Înțiriri date preoșilor
■ Înțiriri date copiilor preoților	■ Înțiriri date nepoșilor preoților	■ Înțiriri date strănepoșilor preoților	■ Împărțiri în care sunt implicați copiii preoților
■ Împărțiri în care sunt implicați nepoșii preoților			

¹⁸ Alexandru V. Boldur, **Privire generală asupra domniei lui Ștefăniță, fiul lui Bogdan**, în *AIIA*, XXV, 1988/1, p. 220.

¹⁹ Ștefan Sorin Gorovei, **Petru Rareș**, București, Editura Militară, 1982, pp. 148-150.

²⁰ Paul Cernovodeanu, Paul Binder, **Cavalerii Apocalipsului**, București, Editura Silex, 1993, p. 47.

²¹ **Ibidem.**

²² **Ibidem.**

²³ **Ibidem.**

²⁴ **Ibidem.**

²⁵ **Ibidem.**

²⁶ **Ibidem.**

²⁷ **Ibidem.**

²⁸ **Ibidem.**

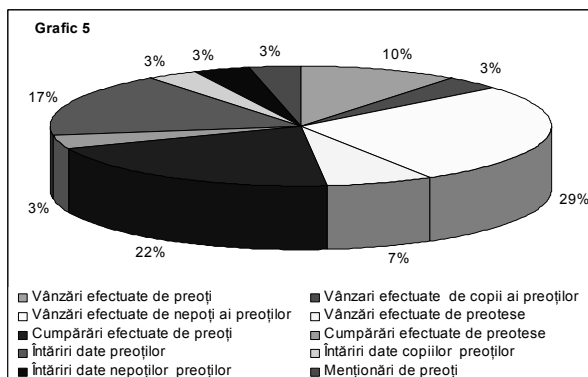
În aceste condiții, observând datele din graficul 4 se constată o diminuare a ponderii informațiilor despre vânzările efectuate de membrii familiilor preoțești în această perioadă față de jumătatea de veac anterioară. Totalul vânzărilor reprezintă 29% din întregul număr al acțiunilor/tranzacțiilor.

Referindu-ne la preoți și preotese, numărul de vânzări efectuate de ei este egal cu cel al cumpărăturilor lor. Dacă luăm în considerare și daniile primite de aceștia, observăm că achizițiile au fost mai numeroase decât înstrăinările.

Potrivit datelor avute la dispoziție, se constată că membrii din generația a doua, dar mai ales cei din a treia ai familiilor preoților de mir nu au avut aceeași putință de a-și păstra ocinele și moșiile, precum cei din prima generație. De altfel, avem atestate în această perioadă, ieșiri din indiviziune ale unor copii și nepoți de preoți de mir. Cei din a treia generație au cele mai multe vânzări, ca și în a doua jumătate a secolului anterior.

Pentru această jumătate de veac se poate face sintetizarea datelor având ca repere domniile lui Ștefan cel Mare, Bogdan Orbul, Ștefan al IV-lea (zis și Ștefăniță) și Petru Rareș. Pentru „împărăția” lui Ștefan cel Mare, avem cunoștință despre 91 de documente redactate în intervalul 1473-1486 și 363 de documente pentru anii 1486-1504, între actele din cele două perioade existând un raport de 1 la 4²⁹. Din această a doua parte a „împărăției” lui avem toate informațiile cu date complete³⁰, referitoare la stăpânirile funciare ale familiilor preoților de mir.

Cum era de așteptat, toate informațiile avute la dispoziție referitoare la perioada domniei lui Ștefan cel Mare, sintetizate în graficul 5 coincid în cea mai mare parte cu cele referitoare la a doua jumătate a secolului al XV-lea, dată fiind plierea peste aceasta din urmă a celei mai mari părți din „împărăția” lui.

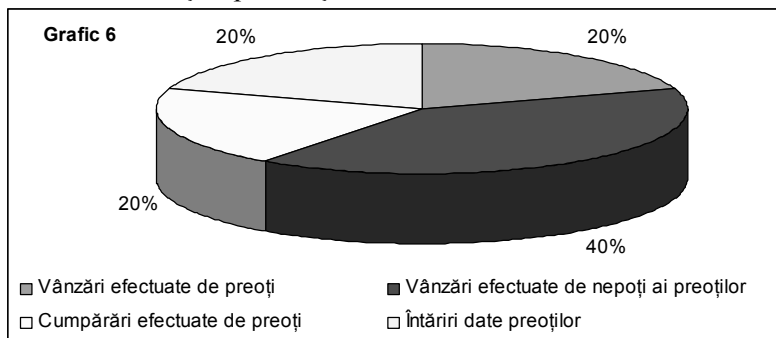

Se constată ponderea mare a înstrăinărilor făcute prin vânzare din ocinele

²⁹ Ștefan Sorin Gorovei, **op.cit.**, 1986, p. 251; Ștefan Sorin Gorovei, Maria Magdalena Székely, **op.cit.**, 2005, p. 395-397.

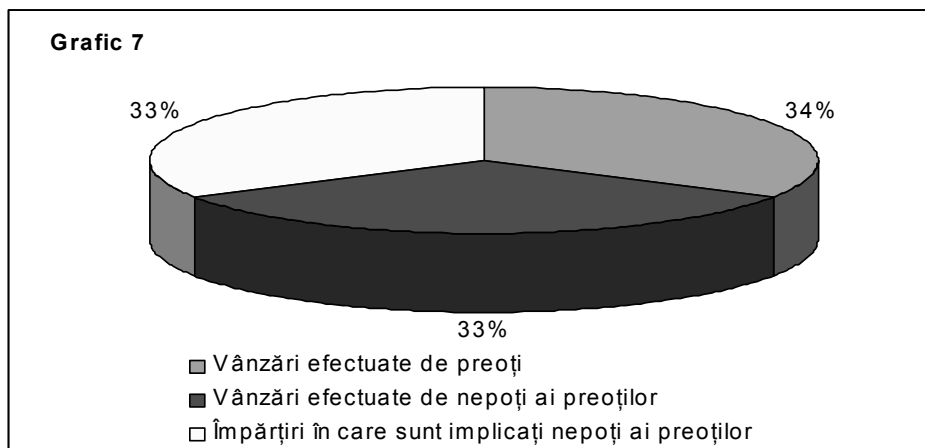
³⁰ Mai precis din perioada 1490–1503 (a se vedea tabele 2 și 3).

și moșiile familiilor preoților de mir. Cei mai nevoiți să facă acest pas înapoi se pare că au fost cei din generația a treia. Este interesant că membrii familiilor de preoți din a doua generație fac cele mai puține vânzări, chiar și față de cei din prima generație. Numărul achizițiilor reprezintă jumătate din cel al înstrăinărilor, dar împreună cu cel al întăririlor date pentru membrii din cele trei generații cunoscute, este cu un pic mai mic decât cel al vânzărilor. Pe baza acestor remarci se poate spune că, în ciuda încercărilor de păstrare a stăpânirilor funciare, a existat totuși o pantă ușor descendentă.

Pentru domnia lui Bogdan Orbul, mai liniștită decât cea a părintelui său, numărul de informații despre stăpânirile familiilor preotești este mai mic. Așa cum se observă din graficul 6, vânzările reprezintă 60%, iar achizițiile și întăririle reprezintă doar 40% din totalul tranzacțiilor/acțiunilor. Din nou, se vede că nepoții au înstrăinat cel mai mult, mai precis, de două ori mai mult decât cei din prima generație. Surprinzătoare este lipsa oricărei memțiuni referitoare la copiii preoților.

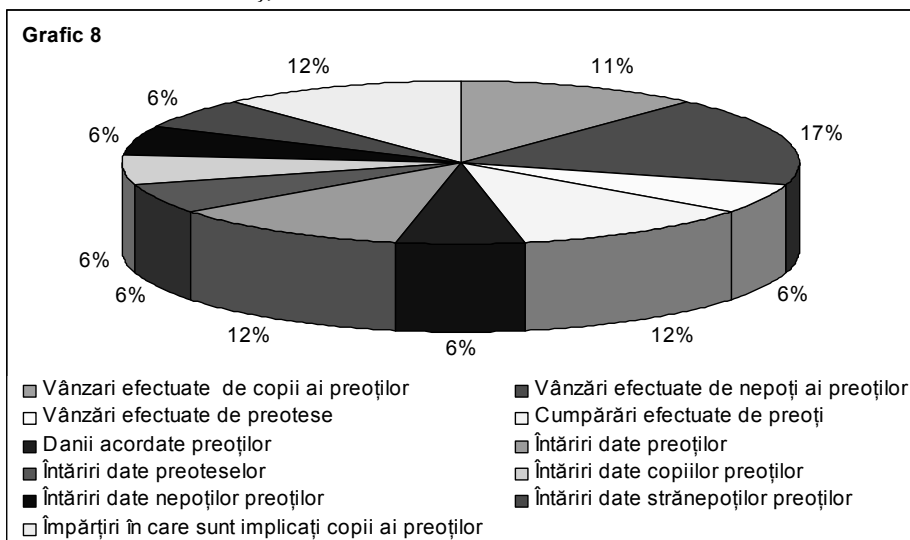
Domnia lui Ștefăniță nu a fost mai prielnică familiilor preoților de mir, ba dimpotrivă. Nu este atestată nici o cumpărare și nici o întărire. În schimb, avem

știri doar despre vânzări (efectuate iarăși doar de cei din prima și a treia generație) și împărțiri. Semnificativ, de acestea din urmă „beneficiază” numai nepoții de preoți.

Domnia lui Petru Rareș a fost cea mai asemănătoare cu cea a lui Ștefan cel Mare, fiind destul de frământată, dovadă și pauzele din activitatea cancelariei domnești în timpul lui. Ultimul său an de domnie a fost și cel mai prolific din punct de vedere al redactării cărților domnești³¹. Trebuie precizat că majoritatea informațiilor cu date complete (an, lună, zi), care privesc perioada domniei lui Petru Rareș, sunt emise în 1546.

În acea perioadă înstrăinările de ocine și moșii de către membrii din prima și a treia generație a familiilor preotești reprezintă 34%, achizițiile datorate daniilor primite și cumpărărilor efectuate însumează 18%, întăririle primite sunt 36%, iar ieșirile din indiviziune ale celor din a doua generație sunt 12% din totalul informațiilor. Din aceste date rezultă că, în această perioadă studiată, vânzările au pierdut din ponderea însemnată avută anterior.

Achizițiile și întăririle au împreună cu puțin peste jumătate din numărul total al tranzacțiilor/acțiunilor familiilor preoților de mir. Această diferență între înstrăinări și încercările de întărire și păstrare a stăpânirilor funciare este uimitoare dacă ne gândim la ce a însemnat, pentru populația Țării Moldovei, campania lui Suleiman Magnificul în 1538 și invazia lăcustelor survenită

³¹ Documentele emise de cancelaria domnească a lui Petru Rareș în intervalul 1527-1538 sunt de 1,5 ori mai numeroase decât cele redactate în ianuarie-august 1546; iar acestea din urmă sunt de zece ori mai multe față de cele emise în întreaga perioadă februarie 1541-decembrie 1545. Ștefan Sorin Gorovei, **op.cit.**, 1982, p. 186-187.

imediat după aceea, cauzând o mare foamete³².

A doua jumătate a secolului al XVI-lea a fost și ea marcată de o serie de evenimente care și-au pus amprenta asupra societății moldovenești. În această perioadă Țara Moldovei a cunoscut atât domniile bine chivernisite ale lui Alexandru Lăpușneanu și Petru Șchiopul (care nu au fost nici ele lipsite de zăngănitul armelor) cât și cele ale lui Bogdan Lăpușneanu³³, Iancu Sasul³⁴ și Aron Tiranul³⁵ care nu au lăsat în memoria societății amintiri prea plăcute.

Cel mai mare șoc, prin amploarea distrugerilor, l-a trăit populația Moldovei în anul 1574, când după înfrângerea și uciderea lui Ion Vodă cel Viteaz, hoardele tătare au trecut prin foc și sabie toată țara³⁶. Din punct de vedere meteorologic, această ultimă jumătate a secolului al XVI-lea a cunoscut ierni grele în anii 1551, 1553, 1558-1559, 1561, 1565-1567, 1569, 1577, 1579, 1587-1588, 1591 și 1594³⁷; ploi excesive în anii 1552 și 1568³⁸; inundații în anii 1562, 1568, 1571, 1578, 1580, 1590, 1595 și 1597-1599³⁹; grindina a cauzat pagube însemnate în 1557, 1562, 1564, 1580, 1590 și 1595⁴⁰; căldurile excesive au afectat recoltele anilor 1556, 1560, 1564, 1570, 1572-1573, 1575-1576, 1581, 1589, 1592, 1596, 1598 și 1600⁴¹; iar secete cu efecte de calamitate au uscat ogoarele în 1584-1586⁴². Ani „normali” din punct de vedere meteorologic au fost 1545-1555, 1574, 1583-1584 și 1593⁴³, din câte se vede mult mai puțini decât în prima jumătate a aceluiași veac.

În această jumătate de secol avută în atenție nu sunt atestate invazii ale lăcustelor, în schimb ciuma a cunoscut mai multe valuri de revenire, în anii 1543-1555, 1572, 1574, 1576, 1586 și 1588⁴⁴.

³² Grigore Ureche, **Letopisețul Țării Moldovei**, București, Editura Minerva, 1987, p. 99; **Cronica lui Macarie**, p. 102.

³³ Ștefan Sorin Gorovei, **op.cit.**, 1986, p. 112.

³⁴ **Ibidem**, p. 125.

³⁵ **Ibidem**, p. 129.

³⁶ **Cronica lui Azarie**, în **Cronicele slavo-române din sec. XV-XVI**, p. 151; Grigore Ureche, **op.cit.**; Dinu C. Giurescu, **Ion Vodă cel Viteaz**, Chișinău, Editura Universitas, 1992, p. 127-128.

³⁷ Paul Cernovodeanu, Paul Binder, **op.cit.**, p. 47.

³⁸ **Ibidem**.

³⁹ **Ibidem**.

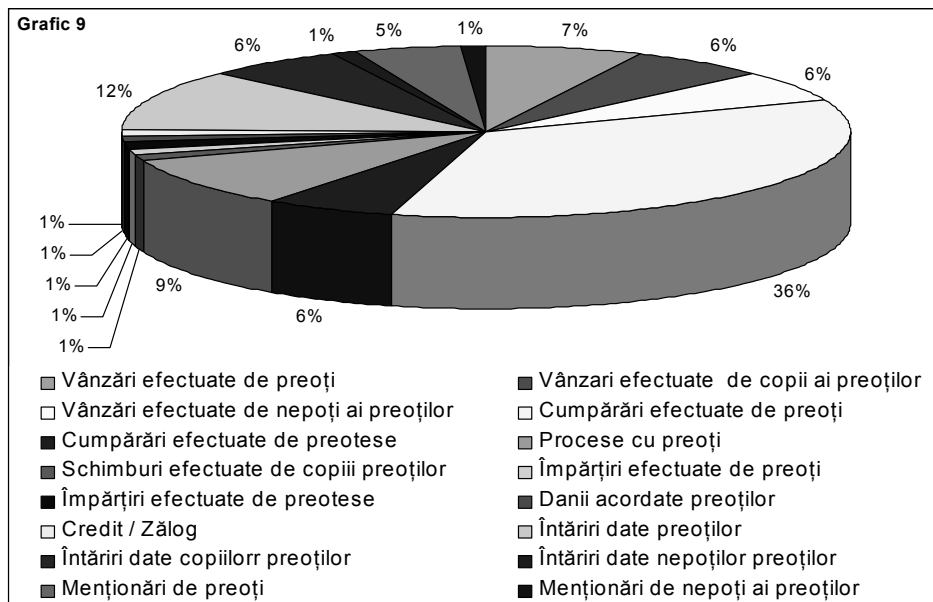
⁴⁰ **Ibidem**.

⁴¹ **Ibidem**.

⁴² **Ibidem**.

⁴³ **Ibidem**.

⁴⁴ **Ibidem**.

Din graficul 9 se observă că pentru a doua jumătate a veacului al XVI-lea este atestată o înmulțire a informațiilor despre acțiunile/tranzacțiile ce au avut ca obiect stăpânirile funciare ale membrilor familiilor preoților de mir. Sunt arătate pentru prima dată pricini în care sunt implicați preoți, împărțiri de ocine ale celor din prima generație, schimburi efectuate de membrii din a doua generație și acțiuni de creditare/zălogire.

În legătură cu înstrăinările prin vânzare, acestea au o pondere mai mică (19%) și sunt repartizate aproximativ în mod egal între cele trei generații (7%; 6%; 6%). Cele ale preoților sunt totuși cu un pic mai multe, iar cele ale copiilor acestora nu mai fac notă discordantă.

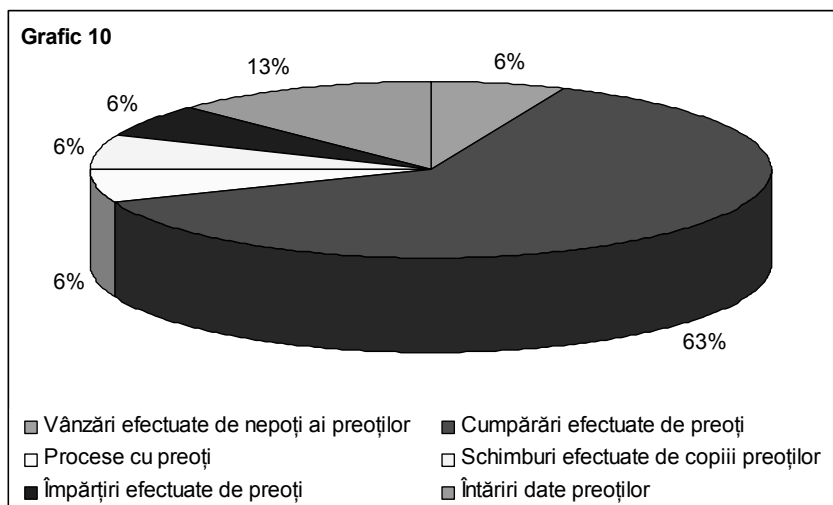
Achizițiile prin cumpărare reprezintă 42%, o valoare mare în fața căreia cu greu ne putem ascunde surprinderea. Astfel, suntem înclinați să credem că preoții și preotesele au rezistat mai bine vicisitudinilor perioadei de care ne ocupăm și au putut să-și întărească statutul social de boieri. O altă constatare privește „explozia” de procese (9%) în care sunt implicați direct preoții de mir.

Nu lipsesc cărțile de întărire pentru reprezentanții celor trei generații ale familiilor preotești. Cele mai multe au fost date celor din prima generație (12%), de două ori mai mult decât cele primite de urmașii acestora.

În timpul domniilor lui Alexandru Lăpușneanu situația economică a Țării Moldovei a cunoscut o creștere față de perioada de dinaintea lui⁴⁵. Documentele

⁴⁵ Gh. Pungă, **Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușneanu**, Iași, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 1994, p. 58.

emise de cancelaria sa domnească nu acoperă toții anii de domnie⁴⁶ pentru că sfatul domnesc nu s-a putut reuni din cauza situației externe deosebit de complexă, la care s-a adăugat existența unui număr mare de pretendenți care pândeau la hotarele țării, motiv pentru care domnul a fost nevoit să stea în stare de alarmă cu toți dregătorii și curtenii pregătiți de luptă⁴⁷.

Revenind la situația tranzacțiilor/acțiunilor membrilor familiilor preoților de mir, din graficul 10 se observă o creștere uimitoare a acțiunilor celor din prima generație menite să le întărească statutul social. Cumpărările de ocine și primirea de cărți domnești de întărire reprezintă peste trei sferturi din totalul știrilor despre stăpânirile funciare preotești. La acest monopol „informațional” se adaugă știrile despre procese și împărțiri în care au fost implicați direct preoți de mir. Cei arătați că înstrăinează stăpânirile funciare sunt nepoții preoților. Despre membri din generația a doua ai familiilor preotești avem atestări privitoare la implicarea lor în schimburi de ocine.

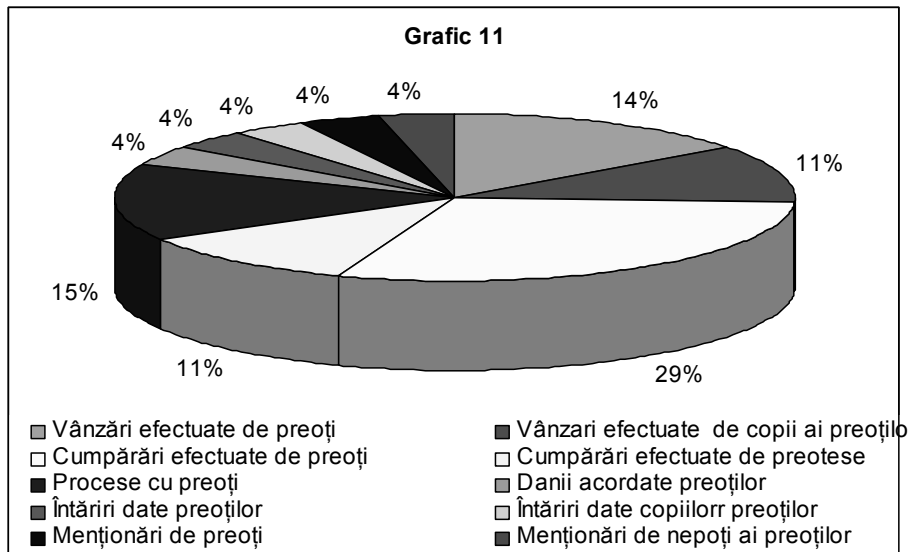
În concluzie, se poate afirma că domniile lui Alexandru Lăpușeanu au constituit o perioadă propice pentru creșterea, și implicit pentru întărirea, stăpânirilor funciare ale celor din prima generație a familiilor preotești.

Cele trei domnii ale lui Petru Șchiopul au lăsat o puternică impresie asupra contemporanilor și chiar asupra posterității acelor vremuri. Elogiul adus acestui domn de către marele boier cronicar Grigore Ureche, în al său

⁴⁶ Cărțile domnești lipsesc pentru din a doua jumătate a anului 1555 până în martie 1558, iar din a doua domnie s-au păstrat puține, dintre care nici un document nu are menționat sfatul domnesc – *Ibidem*, p. 105.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 112.

letopiseț⁴⁸, ne arată prestigiul de care s-a bucurat, în condițiile în care știm că populația Țării Moldovei a suferit mult de pe urma jafului tătarilor din 1574, din cauza deselor incursiuni ale cazacilor veniți în frunte cu câte un pretendent la tron, de efectele secetei cumplite din anul 1585⁴⁹ și a ciumei din anul 1588 care a cauzat părăsirea în masă a localităților⁵⁰.

Din datele prezentate în graficul 11 rezultă că, în timpul domniilor lui Petru Șchiopul, familiile preoților de mir au putut, în mare măsură, să se mențină în starea boierescă. Îi vedem pe preoți vânzând (14%), dar mai ales cumpărând ocine și părți de ocină (29%), primind danii (4%) și apărându-și drepturile de stăpânire în fața tronului (15%). Cei din a doua generație au vândut și ei (11%) dar au și căutat să-și mențină stăpânirile părintești prin obținerea de cărți domnești de întărire (4%).

Avem astfel posibilitatea de a evidenția evoluția proprietății funciare a membrilor familiilor preoților de mir din punctul de vedere al variației numerice a acțiunilor/tranzacțiilor acestora și a raporturilor dintre ele.

⁴⁸ „Domn vrednic, cum să cade, împodobit cu di toate podoabile, câte trebuiesc unui domnu de cinste, că boierilor le era părinte, pre carii la cinste mare-i ținea și și din sfatul lor nu ieșia. Țărâi era apărătoriu, spre săraci milostivu, pre călugări și pre mănăstiri întăriia și-i miluia, cu vecinii de prinprejur viețuia bine, de avea de la toți nume bun și dragoste, de nu era a zice cum nu ieste harnic de domnie. Judeca cu blândețe și fără fățăriie o făcia”, cf. Grigore Ureche, **op.cit.**, p. 161.

⁴⁹ Gheorghe David, **Petru Șchiopul (1574-1577; 1578-1579; 1582-1591)**, București, Editura Militară, 1984, p. 145.

⁵⁰ **Idem**, p. 146.

Anexa 1

(prima jumătate a secolului al XV-lea)

Vânzări efectuate de copii ai preoților: 1446 (una⁵¹).Danii primite de preoți: 1424 (una⁵²), 1431 (una⁵³) și 1434 (una⁵⁴).Procese cu copii ai preoților: 1448 (una⁵⁵).Întăriri date preoților: 1424 (una⁵⁶), 1427 (două⁵⁷), 1431 (una⁵⁸), 1434 (două⁵⁹), 1435 (una⁶⁰), 1436 (una⁶¹) și 1439 (una⁶²).Întăriri date copiilor preoților: 1427 (una⁶³), 1428 (una⁶⁴), 1436 (una⁶⁵), 1439 (una⁶⁶), 1444 (două⁶⁷) și 1445 (una⁶⁸).Menționări de preoți: 1436 (una⁶⁹) și 1444 (una⁷⁰).

Mențiuni ulterioare despre:

- o cumpărătură efectuată de un preot în timpul domniei lui Alexandru cel Bun⁷¹;
- trei danii primite de trei preoți de la Alexandru cel Bun⁷²;
- o întărire acordată de Alexandru cel Bun unui preot⁷³.

---

⁵¹ **DRH**, A, Moldova, vol. I, editat de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Leon Șimanschi, redactat de Andrei Oțetea și David Prodan, București, Editura Academiei, 1975, p. 375-376, nr. 265.

⁵² **Ibidem**, p. 82-83, nr. 56.

⁵³ **Ibidem**, p. 151-152, nr. 102.

⁵⁴ **Ibidem**, p. 183-184, nr. 130.

⁵⁵ **Ibidem**, p. 408-409, nr. 286.

⁵⁶ **Ibidem**, p. 82-83, nr. 56.

⁵⁷ **Ibidem**, p. 99-100, nr. 68.

⁵⁸ **Ibidem**, p. 151-152, nr. 102.

⁵⁹ **Ibidem**, p. 180-181, nr. 102; p. 182-183, nr. 102.

⁶⁰ **Ibidem**, p. 199-200, nr. 144.

⁶¹ **Ibidem**, p. 231-232, nr. 165.

⁶² **Ibidem**, p. 276-278, nr. 196.

⁶³ **Ibidem**, p. 99-100, nr. 68.

⁶⁴ **Ibidem**, p. 107-109, nr. 74.

⁶⁵ **Ibidem**, p. 231-232, nr. 165.

⁶⁶ **Ibidem**, p. 276-278, nr. 196.

⁶⁷ **Ibidem**, p. 350-351, nr. 247; p. 351, nr. 248.

⁶⁸ **Ibidem**, p. 364-365, nr. 257.

⁶⁹ **Ibidem**, p. 211-212, nr. 154.

⁷⁰ **Ibidem**, p. 351, nr. 248.

⁷¹ **Ibidem**, p. 350-351, nr. 247.

⁷² Marius Chelcu, **Mențiuni privitoare la acte emise de cancelaria lui Alexandru cel Bun**, în vol. **In honorem Ioan Caproșu. Studii de istorie** volum îngrijit de Lucian Leuștean, Maria Magdalena Syekely, Mihai-Răzvan Ungureanu și Petronel Zahariuc, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 117, nr. 151, 153, 155.

⁷³ **DRH**, I, p. 117, nr. 189.

Anexa 2

(a doua jumătate a secolului al XV-lea)

Vânzări efectuate de preoți: 1490 (una⁷⁴), 1497 (una⁷⁵) și 1499 (una⁷⁶).
 Vânzări efectuate de copii ai preoților: 1490 (una⁷⁷).
 Vânzări efectuate de nepoți ai preoților: 1490 (două⁷⁸), 1491 (două⁷⁹) și 1495 (patru⁸⁰).
 Vânzări efectuate de preotese: 1499 (două⁸¹).
 Cumpărări efectuate de preoți: 1490 (una⁸²) și 1497 (trei⁸³).
 Cumpărări efectuate de preotese: 1491 (una⁸⁴).
 Împărțiri în care sunt implicați nepoții preoților: 1495 (una⁸⁵).
 Întăriri date preoților: 1456 (una⁸⁶) și 1490 (una⁸⁷).
 Întăriri date copiilor preoților: 1452 (una⁸⁸).
 Întăriri date nepoților preoților: 1495 (una⁸⁹).
 Menționări de preoți: 1452 (una⁹⁰) și 1495 (una⁹¹).

Anexa 3

(prima jumătate a secolului al XVI-lea)

Vânzări efectuate de preoți sunt atestate: 1507 (una⁹²) și 1518 (una⁹³).
 Vânzări efectuate de copii ai preoților: 1531 (una⁹⁴) și 1537 (una⁹⁵).

⁷⁴ DRH, A, Moldova, vol. III, editat de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Nistor Ciocan, București, Editura Academiei R.S.R., 1980, p. 65-166, nr. 83.

⁷⁵ Ibidem, p. 367-370, nr. 204.

⁷⁶ Ibidem, p. 433-437, nr. 244.

⁷⁷ Ibidem, p. 65-166, nr. 83.

⁷⁸ Ibidem, p. 112-113, nr. 59; p. 130-132, nr. 71.

⁷⁹ Ibidem, p. 185, nr. 92; , p. 197-198, nr. 98.

⁸⁰ Ibidem, p. 320-321, nr. 177; p. 322-323, nr. 178.

⁸¹ Ibidem, p. 428, nr. 241; p. 429-431, nr. 242.

⁸² Ibidem, p. 116-118, nr. 62.

⁸³ Ibidem, p. 360-362, nr. 201; p. 365-367, nr. 203; p. 390-391, nr. 220.

⁸⁴ DRH, A, Moldova, vol. II, editat de Leon Șimanschi, Georgeta Ignat, Dumitru Agache, București, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 185, nr. 92.

⁸⁵ Ibidem, III, p. 351-353, nr. 193.

⁸⁶ Ibidem, II, p. 81-83, nr. 56.

⁸⁷ Ibidem, III, p. 120, nr. 64.

⁸⁸ Ibidem, II, p. 27-28, nr. 23.

⁸⁹ Ibidem, III, p. 303, nr. 165.

⁹⁰ Ibidem, II, p. 27-29, nr. 23.

⁹¹ Ibidem, p. 241-243, nr. 163.

⁹² DIR, A, Moldova, veacul, XVI, vol. I, 1953, p. 62-64, nr. 58.

⁹³ Ibidem, p. 115-116, nr. 110.

⁹⁴ Ibidem, p. 326-328, nr. 294.

⁹⁵ Ibidem, p. 390-391, nr. 352.

Vânzări efectuate de nepoți ai preoților: 1515 (una⁹⁶), 1516 (una⁹⁷), 1518 (una⁹⁸), 1536 (una⁹⁹) și 1546 (două¹⁰⁰).

Vânzări efectuate de preotese: 1546 (una¹⁰¹).

Cumpărări efectuate de preoți: 1507 (una¹⁰²) și 1546 (una¹⁰³).

Întăriri date preoților: 1503 (una¹⁰⁴), 1508 (una¹⁰⁵), 1546 (una¹⁰⁶), 1548 (una¹⁰⁷).

Întăriri date preoteselor: 1528 (una¹⁰⁸).

Întăriri date copiilor preoților: 1546 (una¹⁰⁹).

Întăriri date nepoților preoților: 1532 (una¹¹⁰).

Întăriri date strănepoților preoților: 1546 (una¹¹¹).

Împărțiri în care sunt implicați copii ai preoților: 1527 (una¹¹²) și 1529 (una¹¹³).

Împărțiri în care sunt implicați nepoți ai preoților: 1521 (una¹¹⁴).

Mențiuni ulterioare despre:

- o cumpărare efectuată de un preot în timpul domniei lui Ștefan cel Mare¹¹⁵;

- trei întăriri primite de trei preoți de la Ștefan cel Mare¹¹⁶;

- o întărire primită de o fiica unui preot de la Ștefan cel Mare¹¹⁷;

- o cumpărare efectuată de un preot în timpul domniei lui Petru Rareș¹¹⁸;

- o danie primită de un preot de la Petru Rareș¹¹⁹.

- o întărire primită de un preot de la Petru Rareș¹²⁰.

⁹⁶ **Ibidem**, p. 96-97, nr. 96.

⁹⁷ **Ibidem**, p. 105-106, nr. 103.

⁹⁸ **Ibidem**, p. 124-125, nr. 118.

⁹⁹ **Ibidem**, p. 382-383, nr. 346.

¹⁰⁰ **Ibidem**, p. 437-438, nr. 398; p. 518-519, nr. 466.

¹⁰¹ **Ibidem**, p. 466-467, nr. 422.

¹⁰² **Ibidem**, p. 65-66, nr. 60.

¹⁰³ **Ibidem**, p. 449-450, nr. 409.

¹⁰⁴ **DIR**, A. Moldova, veacul, XVI, vol. III, 1951, p. 510-511, nr. 286.

¹⁰⁵ **Ibidem**, XVI, I, pp. 79-80, nr. 75.

¹⁰⁶ **Ibidem**, p. 414-415, nr. 381.

¹⁰⁷ **Ibidem**, p. 567-568, nr. 507.

¹⁰⁸ **Ibidem**, p. 285, nr. 251.

¹⁰⁹ **Ibidem**, p. 479, nr. 433.

¹¹⁰ **Ibidem**, p. 339-340, nr. 306.

¹¹¹ **Ibidem**, p. 413-414, nr. 380.

¹¹² **Ibidem**, p. 237-238, nr. 209.

¹¹³ **Ibidem**, p. 312-313, nr. 278.

¹¹⁴ **Ibidem**, p. 179, nr. 159.

¹¹⁵ Cătălina Chelcu, Marius Chelcu, **Întregiri documentare** în volumul **Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa**, editat de Petronel Zahariuc și Silviu Văcaru, Iași, Editura Alfa, 2003, p. 141, nr. 229.

¹¹⁶ **Ibidem**, p. 116, nr. 44; p. 141, nr. 229; p. 148, nr. 262.

¹¹⁷ **Ibidem**, p. 122, nr. 85.

¹¹⁸ **DIR**, A. Moldova, veacul, XVI, vol. II, 1951, p. 115-116, nr. 106.

¹¹⁹ **Ibidem**, XVI, I, p. 567-568, nr. 507.

¹²⁰ **Ibidem**, XVI, II, p. 124-125, nr. 119.

Anexa 4

(a doua jumătate a secolului al XVI-lea)

Vânzări efectuate de preoți: 1575 (două¹²¹), 1590 (una¹²²), 1598 (una¹²³) și 1599 (una¹²⁴).

Vânzări efectuate de copii ai preoților: 1584 (una¹²⁵); 1591 (una¹²⁶) și 1597 (una¹²⁷).

Vânzări efectuate de nepoți ai preoților: 1560 (una¹²⁸) și 1569 (una¹²⁹).

Cumpărări efectuate de preoți: 1555 (două¹³⁰), 1558 (una¹³¹), 1566 (una¹³²), 1567 (una¹³³), 1569 (două¹³⁴), 1573 (două¹³⁵), 1584 (una¹³⁶), 1585 (una¹³⁷), 1591 (două¹³⁸), 1597 (două¹³⁹), 1598 (două¹⁴⁰) și 1600 (una¹⁴¹).

Cumpărări efectuate de preotese: 1581 (una¹⁴²), 1584 (una¹⁴³), 1591 (două¹⁴⁴) și 1597 (una¹⁴⁵);

Procese cu preoți: 1565 (unul¹⁴⁶), 1578 (unul¹⁴⁷), 1579 (unul¹⁴⁸), 1582 (unul¹⁴⁹), 1588 (unul¹⁵⁰), 1591 (unul¹⁵¹) și 1597 (unul¹⁵²).

¹²¹ **DIR**, XVI, III, p. 58, nr. 76.

¹²² **Ibidem**, p. 456-457, nr. 554.

¹²³ **DIR**, A. Moldova, veacul, XVI, vol. IV, 1952, p. 220-223, nr. 273.

¹²⁴ **Ibidem**, p. 264-265, nr. 328.

¹²⁵ **Ibidem**, XVI, III, p. 238-240, nr. 293.

¹²⁶ **Ibidem**, XVI, IV, p. 10, nr. 11.

¹²⁷ **Ibidem**, p. 169, nr. 226.

¹²⁸ **Ibidem**, XVI, II, p. 124-125, nr. 119.

¹²⁹ **DRH**, A, Moldova, vol. VI, editat de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2008, p. 613-615, nr. 378

¹³⁰ **DIR**, XVI, II, p. 67-69, nr. 64.

¹³¹ **Ibidem**, p. 115-116, nr. 106.

¹³² **DRH**, VI, p. 332, nr. 569.

¹³³ **Ibidem**, p. 333, nr. 570.

¹³⁴ **DIR**, XVI, II, p. 205-206, nr. 216.

¹³⁵ **Ibidem**, XVI, III, p. 17-18, nr. 24; p. 24, nr. 30.

¹³⁶ **Ibidem**, p. 260, nr. 314.

¹³⁷ **Ibidem**, p. 276-277, nr. 334.

¹³⁸ **Ibidem**, XVI, IV, p. 18, nr. 22; p. 29-30, nr. 30.

¹³⁹ **Ibidem**, p. 177, nr. 235; p. 184-185, nr. 243.

¹⁴⁰ **Ibidem**, p. 238-239, nr. 292.

¹⁴¹ **Ibidem**, p. 277, nr. 343.

¹⁴² **Ibidem**, XVI, III, p. 153-154, nr. 202.

¹⁴³ **Ibidem**, p. 260, nr. 314.

¹⁴⁴ **Ibidem**, XVI, IV, p. 18, nr. 22; p. 29-30, nr. 30.

¹⁴⁵ **Ibidem**, p. 177, nr. 235.

¹⁴⁶ **Ibidem**, XVI, II, p. 170, nr. 168.

¹⁴⁷ **Ibidem**, XVI, III, p. 97, nr. 123.

¹⁴⁸ **Ibidem**, p. 130, nr. 159.

¹⁴⁹ **Ibidem**, p. 185, nr. 238.

¹⁵⁰ **Ibidem**, p. 396-397, nr. 492.

¹⁵¹ **Ibidem**, XVI, IV, p. 14, nr. 17.

¹⁵² **Ibidem**, p. 396-397, nr. 492.

Schimburi efectuate de copii preoților: 1558 (unul¹⁵³).

Împărțiri efectuate de preoți: 1555 (una¹⁵⁴).

Împărțiri efectuate de preotese: 1551 (una¹⁵⁵).

Întăriri date preoților: 1557 (una¹⁵⁶), 1572 (trei¹⁵⁷), 1580 (una¹⁵⁸), 1581 (una¹⁵⁹) și 1590 (una¹⁶⁰).

Întăriri date copiilor preoților: 1572 (două¹⁶¹), 1580 (două¹⁶²) și 1590 (una¹⁶³).

Întăriri date nepoților preoților: 1573 (una¹⁶⁴).

Menționări de preoți: 1552 (una¹⁶⁵), 1585 (una¹⁶⁶) și 1599 (una¹⁶⁷).

Menționări de nepoți ai preoților: 1588 (una¹⁶⁸).

Mențiuni ulterioare despre:

- 5 cumpărări efectuate de preoți în timpul domniei lui Alexandru Lăpușeanu¹⁶⁹;

- o întărire acordată unui preot de către Alexandru Lăpușeanu¹⁷⁰;

- o cumpărare efectuată de un preot în timpul domniei lui Bogdan Lăpușeanu¹⁷¹;

- două cumpărări efectuate de un preot în timpul domniei lui Ioan Vodă cel Cumplit¹⁷²;

- o vânzare efectuată de un preot în timpul domniei lui Petru Șchiopul¹⁷³;

- o vânzare efectuată de un fiul unui preot în timpul domniei lui Petru Șchiopul¹⁷⁴;

- două cumpărări efectuate de un preot în timpul domniei lui Petru Șchiopul¹⁷⁵;

- o cumpărare efectuată de un preot în timpul domniei lui Petru Șchiopul¹⁷⁶;

- o răscumpărare efectuată de un preot în timpul domniei lui Petru Șchiopul¹⁷⁷;

¹⁵³ **Ibidem**, XVI, II, p. 102, nr. 94.

¹⁵⁴ **Ibidem**, XVI, II, p. 96, nr. 86.

¹⁵⁵ **DRH**, VI, p. 753-754, nr. I. Editorul volumului consideră că informația conținută de acest act fals poate proveni de la un document autentic care nu a ajuns până la noi.

¹⁵⁶ **Ibidem**, p. 373-374, nr. 203.

¹⁵⁷ **DIR**, XVI, III, p. 9, nr. 16; p. 10-11, nr. 18.

¹⁵⁸ **Ibidem**, p. 146-147, nr. 189.

¹⁵⁹ **Ibidem**, p. 158, nr. 208.

¹⁶⁰ **Ibidem**, p. 461-462, nr. 565.

¹⁶¹ **Ibidem**, p. 9, nr. 16; p. 10-11, nr. 18.

¹⁶² **Ibidem**, p. 146-147, nr. 189.

¹⁶³ **Ibidem**, p. 461-462, nr. 565.

¹⁶⁴ **Ibidem**, p. 22-23, nr. 29.

¹⁶⁵ **DRH**, VI, p. 145-146, nr. 82.

¹⁶⁶ **DIR**, XVI, III, p. 279-280, nr. 338.

¹⁶⁷ **Ibidem**, XVI, IV, p. 243-244, nr. 299.

¹⁶⁸ **Ibidem**, XVI, III, p. 385, nr. 479.

¹⁶⁹ **Ibidem**, p. 158, nr. 208; **Ibidem**, XVI, IV, p. 10, nr. 11; **DIR**, A. Moldova, veacul XVII, vol. I, 1952, p. 143-144, nr. 207; **DIR**, A. Moldova, veacul XVII, vol. II, 1953, pp. 3-4, nr. 2.

¹⁷⁰ **DIR**, A. Moldova, veacul XVII, vol. V, 1957, p. 326, nr. 432.

¹⁷¹ **Ibidem**, XVI, III, p. 238-240, nr. 293.

¹⁷² **Ibidem**, XVII, II, p. 25-28, nr. 27.

¹⁷³ **DRH**, A. Moldova, vol. XXII, p. 121-122, nr. 110.

¹⁷⁴ **DIR**, XVI, III, p. 39, nr. 51.

¹⁷⁵ **Ibidem**, p. 39, nr. 50.

¹⁷⁶ **Ibidem**, p. 42, nr. 59.

¹⁷⁷ **Ibidem**, p. 39, nr. 50.

- o danie primită de un preot de la Petru Șchiopul¹⁷⁸;
- un proces în care este implicat un preot în timpul domniei lui Iancu Sasul¹⁷⁹;
- o întărire acordată unui preot de către Iancu Sasul¹⁸⁰;
- o întărire acordată unui preot de către Aron Tiranul¹⁸¹;
- o vânzare efectuată de un fiica unui preot cândva în secolul al XVI-lea¹⁸²;
- o vânzare efectuată de nepoata unui preot cândva în intervalul 1 septembrie 1584 - 31 august 1585¹⁸³;
- o vânzare efectuată de nepotul unui preot cândva în intervalul 1 septembrie 1596 - 31 august 1597¹⁸⁴;
- o vânzare efectuată de nepoții unui preot cândva în intervalul 1 septembrie 1599 - 31 august 1600¹⁸⁵;
- zălogirea unei ocini de către un preot pentru 6 boi pe care i-a luat cândva înainte de 6 martie 1582¹⁸⁶.

Study on land property development of parish priests between XV and XVI centuries

Summary

This study aims to investigate the evolution of land ownership of family members of parish priests from Moldova Country, from XV and XVI centuries. For this purpose it was chosen descriptive statistics to indicate the numerical weight of sales, purchases, donations and strengthening properties, juridical cases involvement for the defense of property rights etc.

Through synthesis of data obtained from internal documents it was seen a higher share of stock of first generation members to strengthen their social status through purchases, donations and received reinforcements. Subsequent generations have sought to maintain land legacy by obtaining strengthening property rights documents, but in most cases priests' children and grandchildren appear in documents by alienated it through sale.

¹⁷⁸ **Ibidem**, XVII, vol. V, p. 55, nr. 65.

¹⁷⁹ **Ibidem**, XVI, III, p. 129-130, nr. 159.

¹⁸⁰ **DRH**, A, Moldova, vol. XIX, editat de Haralambie Chircă, București, Editura Academiei, 1969, p. 241-248, nr. 186.

¹⁸¹ **Ibidem**, p. 431-432, nr. 317.

¹⁸² **DRH**, A, Moldova, vol. XXIV, editat de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Leon Șimanschi, redactor Ștefan Pascu, București, Editura Academiei Române, 1998, p. 410, nr. 432.

¹⁸³ **DIR**, XVI, III, p. 262-263, nr. 316.

¹⁸⁴ **Ibidem**, p. 147-148, nr. 197.

¹⁸⁵ **Ibidem**, p. 269-272, nr. 334.

¹⁸⁶ **Ibidem**, p. 185, nr. 238.